

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ, ЛОГОПЕДІЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ

**Методичні рекомендації
з обов'язкової освітньої компоненти для
підготовки здобувачів першого
(бакалаврського)
рівня вищої освіти
спеціальності А6 Спеціальна освіта**

Житомир 2026

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка
(протокол № 12 від 26 червня 2026 року)*

Рецензенти:

Тетяна ЦЕГЕЛЬНИК – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Ірина МАЛИШЕВСЬКА – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Ірина ТИЧИНА – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної та практичної психології Житомирського державного університету імені Івана Франка.

М 52 Методичні рекомендації до практичних та лабораторних занять "Методика розвитку зв'язного мовлення" для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта / Уклад.: Н. Хоменко, І. Неводнича, Г. Хворова. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2026. 28 с.

Методичні рекомендації з освітньої компоненти «Методика розвитку зв'язного мовлення» укладено відповідно до освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (логопедія) для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Структурні компоненти методичних рекомендацій містять: пояснювальну записку, матеріали до практичних та лабораторних занять, самостійної роботи здобувачів, завдання та вимоги до заліку, критерії оцінювання, список рекомендованої літератури.

Посібник може бути використаний майбутніми фахівцями при підготовці ними до практичних та лабораторних занять, самостійних і контрольних робіт, заліку.

Зміст

Пояснювальна записка	4
Критерії оцінювання завдань на практичних та лабораторних заняттях	6
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи	7
Практичне заняття № 1	9
Практичне заняття №2	9
Практичне заняття №3-4	10
Практичне заняття №5	11
Лабораторне заняття №1	11
Лабораторне заняття №2-3	12
Лабораторне заняття №4	12
Підсумковий модульний контроль №1	14
Практичне заняття №6	15
Практичне заняття №7	15
Практичне заняття №8	16
Практичне заняття №9	16
Практичне заняття №10	17
Практичне заняття №11	17
Лабораторне заняття №5	18
Лабораторне заняття №6	18
Лабораторне заняття №7	19
Лабораторне заняття №8	19
Лабораторне заняття №9	20
Підсумковий модульний контроль №2	21
Вимоги до заліку	22
Критерії оцінювання залікової роботи	24
Рекомендована література	25

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА¹

Метою вивчення освітньої компоненти «Методика розвитку зв'язного мовлення» є оволодіння майбутніми педагогами набуття майбутніми фахівцями знань щодо форм та методів навчання дітей зв'язного мовлення.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти «Методика розвитку зв'язного мовлення» є:

1. Ознайомлення майбутніх фахівців із віковими нормами розвитку зв'язного мовлення.
2. Оволодіння навичками проведення діагностичної та корекційної роботи з дітьми, які мають порушення зв'язного мовлення.
3. Ознайомлення майбутніх фахівців із прийомами та формами психологічного супроводу батьків дітей, які мають порушення зв'язного мовлення.

Компетентності та програмні результати навчання:

Компетентності

ІК 1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9 Здатність до міжособистісної взаємодії.

СК 4 Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК 5 Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК 7 Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 17 Здатність до застосування сучасних знань для диференціації мовленнєвих порушень та їх діагностики.

СК 18 Здатність використовувати методи логопедичного супроводу та впливу в корекційно-розвивальній роботі з дітьми, підлітками з порушенням мовлення.

Програмні результати навчання

РН 5 Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН 6 Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 10 Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх

потреб, можливостей та здібностей.

РН 11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

РН 14 Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН 23 Володіти знаннями про мовленнєві порушення та методиками їх діагностики, корекції.

РН 24 Аналізувати зміст та призначення логопедичних прийомів та технологій, застосовувати їх у процесі корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушенням мовлення та особливими освітніми потребами.

¹ Програма освітньої компоненти «Методика розвитку зв'язного мовлення»

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАВДАНЬ НА ПРАКТИЧНИХ ТА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТТЯХ

Оцінка	Вимоги до знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти. Досягнення програмних результатів навчання
Теоретичне питання (max – 30 балів)	
0-5 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
6-15 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
16-25 балів	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
26-30 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
Практичне завдання (max – 20 балів)	
0-10 балів	Відповідь має певні неточності, власні приклади студента відсутні або недостатньо обґрунтовані.
11-20 балів	Відповідь повна і структурована (має вступну, основну частину та висновки), грамотно оформлена, містить наведені студентом приклади.
Тестове завдання (max – 50 балів)	
5 балів	Правильна відповідь на тестове завдання.
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.

Відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського держаного університету імені Івана Франка», здобувач повинен отримати оцінку за 100-бальною шкалою на кожному практичному занятті.

Усі здобувачі в обов'язковому порядку мають скласти тестовий контроль до кожної теми (максимальний бал – 50). За усну відповідь на питання можна отримати до 30 балів. Обов'язковим також є виконання практичного завдання в позааудиторний час (завдання для самостійної роботи), яке може бути оцінене у 10-20 балів. На лабораторному занятті за виконання практичного завдання здобувачі можуть отримати до 100 балів.

Готуючись до заняття, студенти керуються запропонованим планом, орієнтуючись на основні поняття теми та запропоновані джерела основної та додаткової літератури.

Здобувачі, які пропустили заняття з поважних або неповажних причин, повинні відпрацювати його шляхом самостійного опрацювання теми з подальшим складанням тесту й виконанням практичного завдання.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

за Тетяною Майстренко²

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення освітньої компоненти. Вона здійснюється за такими напрямками:

- ознайомлення зі змістом основних понять теми;
- опрацювання літератури та аналіз першоджерел;
- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- виконання практичних завдань;
- підготовка рефератів і повідомлень;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до заліку/екзамену.

Ознайомлення зі змістом основних понять теми передбачає роботу зі словниками, довідниками та підручниками з метою розуміння й вільного використання основних понять теми.

Алгоритм підготовки

- Перегляньте список основних понять теми, зазначений у плані практичного / лабораторного заняття.
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) психологічні та філософські словники, довідники, підручники, зазначені в плані заняття.
- Знайдіть у літературі визначення понять, прочитайте їх, за потреби запишіть у зошиті для практичних занять або окремому зошиті – словнику психологічних термінів.
- Перевірте, як Ви засвоїли матеріал. Ви можете це зробити, готуючись до відповідей на теоретичні питання.

Опрацювання літератури та аналіз першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для опрацювання пропонуються статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки

- Прочитайте запропоноване першоджерело.
- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Складіть план (простий або складний).
- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється в першоджерелі.
- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки, цитати тощо.
- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.

- Прочитайте ці розділи.
- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Виконання практичних завдань передбачає розв'язання запропонованих задач або проведення самостійних досліджень, передбачених робочою програмою з дисципліни.

Алгоритм підготовки

- Ознайомтеся з планом практичного заняття.
- Перегляньте теоретичний матеріал, необхідний для виконання практичного завдання.
- Якщо Ви виконували подібні завдання, перегляньте їх.
- Складіть розгорнутий план виконання завдання.
- Підберіть методи виконання завдання.
- Виконайте практичне завдання відповідно до плану.
- Проаналізуйте, чи всі поставлені завдання Ви виконали.
- Внесіть, при потребі, корективи до виконаного завдання.
- Оформіть завдання відповідно до вимог.
- Здайте завдання викладачу у зазначений термін.

Підготовка до заліку/екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з переліком питань до заліку/екзамену.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.
- Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

² Професійно-орієнтовані завдання з психології / За ред. О.Л. Музики. Навчальний посібник. 3-тє вид., перероб. і доп. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 566 с.

МОДУЛЬ 1. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ. РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1

Тема. Поняття зв'язного мовлення. Розвиток мовних функцій.

План

1. Поняття зв'язного мовлення.
2. Закономірності розвитку мовлення.
3. Спеціальні принципи у галузі зв'язного мовлення.
4. Уміння та навички, необхідні для здійснення висловлювання.

Основні поняття	Зв'язне мовлення, діалог, монолог, текст, дискурс, принципи навчання, спеціальні принципи навчання, закономірності розвитку	
Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Визначити, які форми роботи з дошкільниками з ПМР у вільний від занять час сприятимуть розвитку зв'язного мовлення. 2. Визначити у чому, на Вашу думку, буде виражатися характер корекційних впливів, спрямованих на розвиток зв'язного мовлення дітей з ПМР у залежності від вікового етапу? 3. Наведіть приклади індивідуальної роботи з розвитку зв'язного мовлення дітей з ПМР другого, третього, п'ятого року життя.	
Оцінювання		
■ усна відповідь на питання		30 балів
■ тест		50 балів
■ практичне завдання		20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2

Тема. Вікові особливості розвитку зв'язного мовлення

План

1. Особливості розвитку зв'язного мовлення у ранньому дошкільному віці.
2. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодшому дошкільному віці.
3. Особливості розвитку зв'язного мовлення у середньому дошкільному віці.
4. Особливості розвитку зв'язного мовлення у старшому дошкільному віці.
5. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодшому шкільному віці.

Основні поняття	Ранній, молодший, середній, старший дошкільний вік, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, показники діамонологічного мовлення.
------------------------	---

Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Опрацюйте програму розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Створіть інформаційну довідку для батьків на сайт закладу у вигляді чек-листа, схеми тощо «Особливості розвитку зв'язного мовлення у дітей раннього, молодшого, середнього, старшого дошкільного віку». (на вибір 1 вікова група дітей дошкільного віку). Використовуйте такі складові: діалогічне мовлення, монологічне мовлення, показники діамонологічного мовлення.
--	---

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3-4

Тема. Розвиток діалогічного мовлення

План

1. Поняття, основні завдання та мета формування діалогічного мовлення у дітей із ПМР.
2. Методи діагностичної роботи щодо оцінки стану діалогічного мовлення у дітей.
3. Методи корекційної роботи щодо розвитку діалогічного мовлення у дітей.
4. Класифікація запитань. Прийом «питання-відповідь».
5. Роль відображеного та спонукального мовлення у розвитку діалогічного мовлення.

Основні поняття	Діалогічне мовлення, прийом «питання-відповідь», відображене мовлення, спонукальне мовлення, мовленнєва компетентність; питання, які відносяться до назв предметів і їх частин; питання, що відносяться до назв ознак і властивостей предметів; питання, які стосуються дій і станів предметів.
------------------------	---

Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Наведіть приклад діагностичних методів щодо оцінки стану діалогічного мовлення у дітей раннього, молодшого, середнього, старшого дошкільного віку. 2. Створіть відеоурок для батьків щодо розвитку діалогічного мовлення дітей раннього дошкільного віку (вправи, ігри, заняття тощо). 3. Розробіть 3 дидактичні гри з розвитку діалогічного мовлення для дітей із ПМР раннього, молодшого та середнього дошкільного віку. Дотримуйтесь структури: назва гри, мета, дидактичні матеріали, хід гри, інструкція тощо.
--	--

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №5

Тема. Спеціальна методика навчання бесіди

План

1. Поняття, значення та зміст бесіди.
2. Класифікація бесід.
3. Класифікація запитань.
4. Структура бесіди. Тематика бесід.

Основні поняття	Бесіда, увідна бесіда, супроводжуюча бесіда, заключна бесіда, прийом словесних доручень, запитання пошукового характеру, основні запитання, репродуктивні запитання, допоміжні запитання (навідні, підказуючі).
------------------------	---

Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Розробити тематику актуальних пізнавальних бесід для дітей дошкільного віку (ранній, молодший, середній, старший). Оформити у вигляді онлайн-каталогу, картотеки тощо. 2. Розробити план-конспект однієї з пізнавальних бесід (тема на вибір)
---	---

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

Лабораторне заняття №1

Тема. Методи вивчення та оцінювання діалогічного компоненту мовлення

План

1. Особливості здійснення логопедичного обстеження.
2. Діагностичні методи вивчення та оцінювання діалогічного компоненту мовлення.
3. Адаптація/модифікація методик вивчення та оцінювання діалогічного компоненту мовлення у дітей дошкільного віку.
4. Критерії щодо оцінювання стану діалогічного мовлення у дітей.

Практичне завдання	1. Підібрати авторські методики або адаптувати/модифікувати методику діалогічного компоненту мовлення за такою структурою: назва методики; автор (якщо адаптація/модифікація - вказати авторів, напрацювання яких бере за основу та вказати визначені критерії); мета, вікова категорія; процедура обстеження: особливості проведення методики; інструкція для досліджуваного; інтерпретація результатів (опис визначених критеріїв та рівнів розвитку тощо, правила перетворення «сирих» балів у стандартизовані показники).
---------------------------	---

	2. Продемонструвати на лабораторному занятті процедуру обстеження обраної методики з відповідним стимульним матеріалом та протоколом для фіксації результатів оцінювання діалогічного компоненту мовлення.
--	--

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

Лабораторне заняття №2-3

Тема. Методи розвитку діалогічного мовлення

План

1. Методи корекційної роботи щодо розвитку діалогічного мовлення у дітей.
2. Прийом «питання-відповідь»:
 - питання, які відносяться до назв предметів і їх частин.
 - питання, що відносяться до назв ознак і властивостей предметів.
 - питання, які стосуються дій і станів предметів.

Практичне завдання	1. Створити та продемонструвати конспект логопедичного заняття з розвитку діалогічного мовлення з дітьми дошкільного віку із ПМР (тематика та вік на вибір), використовуючи дидактичні ігри та прийом «питання-відповідь», одного з видів запитань: - питання, які відносяться до назв предметів і їх частин. - питання, що відносяться до назв ознак і властивостей предметів. - питання, які стосуються дій і станів предметів. 2. Створити та продемонструвати логопедичне онлайн-заняття з розвитку діалогічного мовлення з дітьми дошкільного віку з ПМР (тематика та вік на вибір), використовуючи різні методи корекційної роботи.
---------------------------	---

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

Лабораторне заняття №4

Тема. Спеціальна методика навчання бесіди

План

1. Структурні елементи бесіди.
2. Види запитань, які використовують під час проведення бесіди:
 - з використанням спонукального мовлення під час створення запитань.
 - з використанням запитань пошукового характеру.
 - з використанням допоміжних питань тощо.
3. Тематика бесід.

Практичне завдання	1. Створити план-конспект актуальної пізнавальної бесіди з дітьми із ПМР (тема, вік на вибір) та продемонструвати на лабораторному занятті. 2. Визначити вид бесіди (увідна, супроводжуюча, заключна), структурні елементи бесіди та види запитань, які використовувались - з використанням спонукального мовлення під час створення запитань. - з використанням запитань пошукового характеру. - з використанням допоміжних питань тощо.
---------------------------	---

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №1

Підсумковий модульний контроль проводиться на останньому аудиторному практичному занятті модуля. При цьому підсумкова модульна контрольна робота складається з двох видів завдань – 10 тестових запитань (50 балів), 1 теоретичне питання (20 балів), практичне завдання (30 балів).

Теоретичні питання

1. Поняття зв'язного мовлення.
2. Закономірності розвитку мовлення.
3. Спеціальні принципи у галузі зв'язного мовлення.
4. Уміння та навички, необхідні для здійснення висловлювання.
5. Особливості розвитку зв'язного мовлення у ранньому дошкільному віці.
6. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодшому дошкільному віці.
7. Особливості розвитку зв'язного мовлення у середньому дошкільному віці.
8. Особливості розвитку зв'язного мовлення у старшому дошкільному віці.
9. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодшому шкільному віці.
10. Поняття, основні завдання та мета формування діалогічного мовлення у дітей із ПМР.
11. Методи діагностичної роботи щодо оцінки стану діалогічного мовлення у дітей.
12. Методи корекційної роботи щодо розвитку діалогічного мовлення у дітей.
13. Класифікація запитань. Прийом «питання-відповідь».
14. Роль відображеного та спонукального мовлення у розвитку діалогічного мовлення.
15. Поняття, значення та зміст бесіди.
16. Класифікація бесід.
17. Класифікація запитань.
18. Структура бесіди. Тематика бесід.

Примітка: Тестові та теоретичні питання на контрольній роботі будуть лише ті, які були у планах практичних занять.

МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №6

Тема. Поняття монологічного мовлення.

План

1. Завдання та зміст навчання монологічного мовлення.
2. Поняття та основні завдання методики навчання описам.
3. Поняття та основні прийоми навчання розповіді.
4. Міркування як специфічний тип висловлювання.

Основні поняття	Монологічне мовлення, монолог, опис, розповідь, міркування.
------------------------	---

Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Складіть самостійно короткі (6—8 речень) розповіді, різні за типами (опис, повідомлення, міркування). (Завдання для роботи безпосередньо на практичному занятті)
--	---

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема. Спеціальна методика навчання описам

План

1. Підготовчий та основний етап навчання опису.
2. Особливості навчання описам за картинами.
3. Особливості навчання опису портрету.
4. Творчі розповіді-описи про природу.

Основні поняття	Опис, опис за картиною, опис портрету, творча розповідь-опис, опис про природу, картина-натюрморт, пейзаж, тематична екскурсія
------------------------	--

Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Створіть анотації 3 картин українських художників (картини-натюрморт, портрет, про природу) для навчання описової розповіді відповідно до вікових та мовленнєвих можливостей дітей. 2. Скласти зразок розповіді логопеда до опису іграшки, розповіді з досвіду.
--	---

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №8

Тема. Спеціальна методика навчання дітей переказу художніх творів

План

1. Поняття та основні завдання переказу.
2. Вибір творів для переказу.
3. Структура занять із переказу.
4. Види переказів.
5. Прийоми навчання переказів.

Основні поняття	Переказ, плановість мовлення, «чуття мови», фразове мовлення, ілюстративний матеріал, вибіркового переказ, короткий переказ, творчий переказ, лексичний розбір тексту,	
Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Оформіть картотеку з 10 оповідань, казок для роботи над переказом відповідно до вікових та мовленнєвих можливостей дітей (вік вказати та обґрунтувати). 2. Створіть рекомендації для батьків на «Логопедичну веб-сторінку» зі збіркою даних оповідань та рекомендаціями щодо їх опрацювання з дітьми вдома.	
Оцінювання		
▪ усна відповідь на питання		30 балів
▪ тест		50 балів
▪ практичне завдання		20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №9

Тема. Спеціальна методика навчання розповідання за картиною

План

1. Поняття, принципи, завдання методики навчання розповіді за картиною.
2. Види занять з навчання розповіді за картиною.
3. Основні етапи навчання розповіді за картиною дітей із ПМР.
4. Методи та прийоми навчання розповіді за картиною дітей із ПМР.

Основні поняття	Сприймання картини, за форматом: демонстраційні та роздаткові картини, за тематикою; за характером: реальне, символічне, фантастичне, проблемно-загадкове, гумористичне зображення; за змістом: художні, дидактичні, предметні, сюжетні; функціональний спосіб застосування картини; картина-натюрморт, пейзажна картина, портрет, сюжетна багатофігурна картина	
Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	Складіть анотацію до трьох дидактичних картин останніх років видання за планом: 1) автор серії, назва, рік і місце видання; 2) назва картини, стислий зміст картини; 3) методичні нотатки: у яких вікових групах і для дітей з яким рівнем мовленнєвого розвитку доцільно використовувати картину; б) структура та тип заняття з навчання розповідання; прийоми навчання розповідання.	

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №10

Тема. Спеціальна методика навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок

План

1. Основні завдання навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.
2. Види серій сюжетних картинок
3. Етапи навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.

Основні поняття	Серія сюжетних картинок, розумові, мовленнєво-естетичні, моральні завдання навчання розповіді за серіями сюжетних картинок, предметно-дійові зображення, картинки широкого сюжетного плану, за ступенем складності розуміння послідовності розгортання сюжету
------------------------	---

Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	1. Створіть 4 дидактичні гри для розвитку монологічного мовлення за серією сюжетних картинок (для дітей раннього, молодшого, середнього, старшого дошкільного віку). Оформити відповідно структури: назва гри, мета, дидактичні матеріали, хід гри, інструкція тощо.
---	--

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №11

Тема. Спеціальна методика творчого розповідання. Робота з художньою літературою

План

1. Класифікація творчих розповідей.
2. Форми роботи під час творчого розповідання. Підготовка до творчого розповідання.
3. Особливості сприймання художніх творів дітьми.
4. Спеціальна методика художнього читання та розповідання дітям.
5. Прийоми художнього читання та розповідання

Основні поняття	Творче розповідання, художній твір, художнє читання, сприймання художніх творів
------------------------	---

Практичне завдання (завдання для самостійної роботи)	Підберіть збірку художніх творів (10-15) сучасних авторів, які будете використовувати на заняттях з розвитку зв'язного мовлення, роботою з художньою літературою. Створити конспект та продемонструвати фрагмент логопедичного заняття зі складання творчої розповіді з дітьми із ПМР 5-6 років.
---	---

Оцінювання

▪ усна відповідь на питання	30 балів
▪ тест	50 балів
▪ практичне завдання	20 балів

Лабораторне заняття №5

Тема. Методи вивчення та оцінювання монологічного компонента мовлення

1. Діагностичні методи вивчення та оцінювання монологічного компонента мовлення.
2. Адаптація/ модифікація методик з вивчення та оцінювання монологічного компонента мовлення у дітей дошкільного віку.
3. Критерії щодо оцінювання стану монологічного мовлення у дітей.

Практичне завдання	1. Підібрати авторські методики або адаптувати/модифікувати методику монологічного компонента мовлення за такою структурою: назва методики; автор (якщо адаптація/модифікація - вказати авторів, напрацювання яких бере за основу та вказати визначені критерії); мета, вікова категорія; процедура обстеження: особливості проведення методики; інструкція для досліджуваного; інтерпретація результатів (опис визначених критеріїв та рівнів розвитку тощо, правила перетворення «сирих» балів у стандартизовані показники). 2. Продемонструвати на лабораторному занятті процедуру обстеження обраної методики з відповідним стимульним матеріалом та протоколом для фіксації результатів оцінювання монологічного компонента мовлення.
---------------------------	---

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

Лабораторне заняття №6

Тема. Розвиток монологічного мовлення. Спеціальна методика навчання описам План

1. Прийоми навчання описам.
2. Етапи навчання описам.
3. Структура занять з навчання описам за картинами, портрету, про природу,

Практичне завдання	1. Складіть план-конспект та продемонструйте логопедичне заняття з навчання дітей із ПМР описам (раннього, молодшого, середнього, старшого дошкільного віку) (1 на вибір): • За картиною-натюрмортом • Портрету • Про природу Проаналізуйте, які методичні прийоми навчання описам дітей із ПМР застосовані на занятті.
---------------------------	---

	Вкажіть етап навчання (підготовчий чи основний). Обґрунтуйте думку)
--	--

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

Лабораторне заняття №7

Тема. Спеціальна методика навчання дітей описам переказу художніх творів

План

1. Прийоми навчання переказів.
2. Етапи навчання переказів.
3. Структура занять для навчання переказу твору.

Практичне завдання	Складіть план-конспект та продемонструйте логопедичне заняття з навчання дітей із ПМР переказу (1 на вибір), використавши один із художніх творів. Визначте прийоми навчання та вид переказу.
---------------------------	--

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

Лабораторне заняття №8

Тема. Спеціальна методика навчання розповідання за картиною

План

1. Структура та види занять з навчання розповіді за картинами.
2. Основні етапи навчання розповіді за картинами дітей із ПМР.
3. Методи та прийоми навчання розповіді за картинами дітей із ПМР.

Практичне завдання	Створіть та продемонструйте конспект логопедичного заняття з навчання розповіді за картиною дітей із ПМР (вид розповідей та вид мовленнєвих порушень на вибір студента): - Складання простої розповіді за картинами. - Складання розповіді за картиною – натюрмортом. - Складання розповіді за пейзажною картиною. - Складання описової розповіді за картиною - Складання розповіді за сюжетною багатофігурною картиною. Обґрунтуйте доцільність використання обраного виду розповідей щодо навчання дітей з відповідним рівнем ПМР.
---------------------------	--

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

Лабораторне заняття №9

Тема. Спеціальна методика навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок

План

1. Основні прийоми навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.
2. Види серій сюжетних картинок
3. Структура занять з навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.

Практичне завдання <i>(1 на вибір)</i>	1. Створіть та продемонструйте конспект логопедичного заняття для дітей із ПМР (раннього, молодшого, середнього або старшого дошкільного віку) з навчання розповіді за серіями сюжетних картинок (підготувати відповідні серії сюжетних картинок для демонстрації на занятті). Вказати етап навчання, вид сюжетних картинок та прийоми, які були використані. 2. Створіть відеоурок для батьків дітей із ПМР з демонстрацією дидактичної гри з розвитку монологічного мовлення за серією сюжетних картинок (вік вказати).
--	---

Оцінювання

▪ практичне завдання	100 балів
----------------------	-----------

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ №2

Підсумковий модульний контроль проводиться на останньому аудиторному

практичному занятті модуля. При цьому підсумкова модульна контрольна робота складається з двох видів завдань – 10 тестових запитань (50 балів), 1 теоретичне питання (20 балів), практичне завдання (30 балів).

Теоретичні питання

1. Завдання та зміст навчання монологічного мовлення.
2. Поняття та основні завдання методики навчання описам.
3. Поняття та основні прийоми навчання розповіді.
4. Міркування як специфічний тип висловлювання.
5. Поняття та основні завдання переказу.
6. Вибір творів для переказу.
7. Структура занять із переказу.
8. Види переказів.
9. Прийоми навчання переказів.
10. Підготовчий та основний етап навчання опису.
11. Особливості навчання описам за картинами.
12. Особливості навчання опису портрету.
13. Творчі розповіді-описи про природу.
14. Поняття та основні завдання переказу.
15. Вибір творів для переказу.
16. Структура занять із переказу.
17. Види переказів.
18. Прийоми навчання переказів.
19. Поняття, принципи, завдання методики навчання розповіді за картиною.
20. Види занять з навчання розповіді за картиною.
21. Основні етапи навчання розповіді за картиною дітей із ПМР.
22. Методи та прийоми навчання розповіді за картиною дітей із ПМР.
23. Основні завдання навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.
24. Види серій сюжетних картинок
25. Етапи навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.
26. Класифікація творчих розповідей.
27. Форми роботи під час творчого розповідання. Підготовка до творчого розповідання.
28. Особливості сприймання художніх творів дітьми.
29. Спеціальна методика художнього читання та розповідання дітям.
30. Прийоми художнього читання та розповідання

Примітка: Тестові та теоретичні питання на контрольній роботі будуть лише ті, які були у планах практичних занять.

ВИМОГИ ДО ЗАЛІКУ

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є залік, то здобувачі вищої освіти в

яких підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) за семестр становить 60 і більше балів, мають право не складати залік. У такому разі підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) = Заліковій оцінці (ЗО) = Підсумковій оцінці (ПО).

$$ПОМ=ЗО=ПО$$

У випадку складання заліку підсумкова оцінка (ПО) визначається як середнє арифметичне балів підсумкової оцінки з вивчених модулів (ПОМ) та залікової оцінки (ЗО).

$$ПО=(ПОМ+ЗО)/2$$

Структура залікового білета

Екзаменаційний білет включає три види завдань – 10 тестових питань (50 балів), 1 теоретичне питання (20 балів), практичне завдання (30 балів)

Теоретичні питання

1. Поняття зв'язного мовлення.
2. Закономірності розвитку мовлення.
3. Спеціальні принципи у галузі зв'язного мовлення.
4. Уміння та навички, необхідні для здійснення висловлювання.
5. Особливості розвитку зв'язного мовлення у ранньому дошкільному віці.
6. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодшому дошкільному віці.
7. Особливості розвитку зв'язного мовлення у середньому дошкільному віці.
8. Особливості розвитку зв'язного мовлення у старшому дошкільному віці.
9. Особливості розвитку зв'язного мовлення у молодшому шкільному віці.
10. Поняття, основні завдання та мета формування діалогічного мовлення у дітей із ПМР.
11. Методи діагностичної роботи щодо оцінки стану діалогічного мовлення у дітей.
12. Методи корекційної роботи щодо розвитку діалогічного мовлення у дітей.
13. Класифікація запитань. Прийом «питання-відповідь».
14. Роль відображеного та спонукального мовлення у розвитку діалогічного мовлення.
15. Поняття, значення та зміст бесіди.
16. Класифікація бесід.
17. Класифікація запитань.
18. Структура бесіди. Тематика бесід.
19. Завдання та зміст навчання монологічного мовлення.
20. Поняття та основні завдання методики навчання описам.
21. Поняття та основні прийоми навчання розповіді.
22. Міркування як специфічний тип висловлювання.
23. Поняття та основні завдання переказу.
24. Вибір творів для переказу.
25. Структура занять із переказу.
26. Види переказів.
27. Прийоми навчання переказів.
28. Підготовчий та основний етап навчання опису.
29. Особливості навчання описам за картинами.
30. Особливості навчання опису портрету.
31. Творчі розповіді-описи про природу.
32. Поняття та основні завдання переказу.
33. Вибір творів для переказу.
34. Структура занять із переказу.
35. Види переказів.
36. Прийоми навчання переказів.
37. Поняття, принципи, завдання методики навчання розповіді за картиною.
38. Види занять з навчання розповіді за картиною.

39. Основні етапи навчання розповіді за картиною дітей із ПМР.
40. Методи та прийоми навчання розповіді за картиною дітей із ПМР.
41. Основні завдання навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.
42. Види серій сюжетних картинок
43. Етапи навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок.
44. Класифікація творчих розповідей.
45. Форми роботи під час творчого розповідання. Підготовка до творчого розповідання.
46. Особливості сприймання художніх творів дітьми.
47. Спеціальна методика художнього читання та розповідання дітям.
48. Прийоми художнього читання та розповідання

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАЛІКОВОЇ РОБОТИ

Оцінка	Вимоги до знань, умінь та навичок здобувачів вищої освіти. Досягнення програмних результатів навчання
Теоретичне питання (max – 30 балів)	
0-5 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
6-15 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
16-25 балів	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
26-30 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
Практичне завдання (max – 20 балів)	
0-10 балів	Відповідь має певні неточності, власні приклади студента відсутні або недостатньо обґрунтовані.
11-20 балів	Відповідь повна і структурована (має вступну, основну частину та висновки), грамотно оформлена, містить наведені студентом приклади.
Тестове завдання (max – 50 балів)	
5 балів	Правильна відповідь на тестове завдання.
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Гавриш Н. Розвиток зв'язного мовлення дошкільнят: навч.-метод. посіб. К.: Вид. дім «Шкіл, світ»: Вид. Л.Галіцина, 2006. 119 с.
2. Журбей Н., Котлова Л. Взаємодія з батьками під час формування зв'язного мовлення дітей із затримкою психічного розвитку. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. / уклад. Петровська К. В. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 29-31.
URL: <https://eprints.zu.edu.ua/42498/>
3. Котлова Л. О., Цибульська О. А. Корекція мовленнєвих порушень у дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р. / редкол.: Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 367-370.
URL: <http://eprints.zu.edu.ua/43893/>
4. Котлова Л. О., Чемерис Т. А. Використання мнемотехніки в логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р. / редкол.: Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 371-374.
5. Котлова Л., Боса Н. Формування комунікативних навичок у дітей молодшого дошкільного віку в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р. / редкол.: Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 346-349.
URL: <http://eprints.zu.edu.ua/43893/>
6. Кусик Ю. В., Максимець С. М. Розвиток усного мовлення учнів з ООП засобами дидактичних ігор та вправ в умовах початкової школи. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р. Житомир, 2025. С. 389-392.
URL: <http://eprints.zu.edu.ua/43893/>
7. Лопатіна Г. Методика навчання діалогічного мовлення дітей молодшого дошкільного віку : монографія. Бердянськ : Видавець Ткачук О. В., 2014. 254 с
8. Мартиненко І.В. Психокорекційні технології комунікативного розвитку дітей із системними порушеннями мовлення первинного генезу. *Особлива дитина: навчання і виховання. Науковий, навчальний, інформаційний журнал*. 2018. №1 (85). С. 36-45.
9. Мартиненко І.В. Комунікативний тренінг для дошкільників з порушеннями мовлення: навчально-методичний посібник . Київ: Літера ЛТД, 2019. 120 с.
10. Марченко І.С. Спеціальна методика розвитку мовлення (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників): навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Київ: Видавничий дім «Слово». 2017. 312 с.
11. Невмержицька В. В., Бондар І. О. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з вадами мовлення. *Global Trends in Science, Technology, and Economy* : Міжнар. наук.-практ. конф., 16-18 квіт. 2025. Грац, 2025. С. 247-249.
URL: <http://eprints.zu.edu.ua/43401/>
12. Неводнича І. О., Кузьмінська Д. Я. Ефективність застосування сучасних логопедичних технологій у розвитку лексико-граматичної сторони мовлення у дітей молодшого шкільного

- віку. *Інноваційні процеси в науці та освіті* : VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 11-13 листоп. 2025 р. Ждяр-над-Сазавою, 2025. С. 41-44. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/45864/>
13. Опанащук Т., Стахова О. Теоретичні засади розвитку комунікативних здібностей молодших школярів із порушеннями інтелекту. *Global Directions in Scientific Research and Technological Development : Collection of scientific papers* : 2nd International scientific and practical conference, november 11-13 2024. Valencia, 2024. С. 270-273. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/42518/>
14. Опанащук Т. В., Стахова О. О. Особливості комунікативних здібностей дітей молодшого шкільного віку з інтелектуальними порушеннями. *Innovations in Scientific Research: World Experience and Realities* : XVIII International scientific and practical conference. Riga, 2024. С. 185-187. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/39561/>
15. Хоменко Н.В. (2024) Розвиток зв'язного мовлення дітей дошкільного віку інклюзивної форми навчання. *Спеціальна освіта: проблеми та перспективи*. Тези за матеріалами 16 Міжнародної науково-практичної конференції 18-19 квітня 2024 року / за ред. О. Гаврилова. Кам'янець-Подільський, С. 241-244. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/39727>

Додаткова:

1. Дмитрієва С., Васильєва О. Формування комунікативних навичок у молодших школярів в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р. / редкол.: Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 213-217. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/43893/>
2. Дмитрієва С., Шегеда М. Діагностика рівня комунікабельності молодших школярів з порушеннями мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами III Міжнар. наук.-практ. конф., 3 квіт. 2025 р. / редкол.: Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2025. С. 229-233. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/43893>
3. Козак К., Котлова Л. Елементи корекційно-розвиткової роботи з розвитку комунікативних навичок у дітей дошкільників. *Соціально-освітні домінанти професійної підготовки фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти* : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. / уклад. Петровська К. В. Запоріжжя : БДПУ, 2024. С. 375-378. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/42502/>
4. Омельченко І.М., Федорович Л.О. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку – К, 2016. – 113 с. URL: https://drive.google.com/file/d/0B3m2TqBM0APKM21mWHhVR3U4TVk/view?resourcekey=0-EVt94axWmf_Aqr_0gwHGmA.
5. Омельченко І.М., Федорович Л.О. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 спеціальних класів для дітей із затримкою психічного розвитку закладів загальної середньої освіти. – К, 2018. – 162 с. URL: https://docs.google.com/document/d/1mnH2NQ11NbBE2BMz8ckinN3Qlw_F5mivKW3jY-ln_lo/edit.
6. Омельченко І.М., Федорович Л.О. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5-9 класів для дітей із інтелектуальними труднощами легкого ступеня прояву – К, 2022. – 113 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ncyKPwYCzP4Hgy8T3kYv17Mk6JA1mOCi/view>

7. Рібцун Ю. В. Предметно-розвивальне середовище у молодшій логопедичній групі для дітей із ЗНМ: навч.-метод. посіб. – К. : Освіта України, 2010. – 50 с.
8. Рібцун Ю. В. У саду і на городі : дидакт. Гра. *Дошкіль. виховання*. – 2000. – № 8. – С. 25.
9. Рібцун Ю. В. Віршики, картинки, звуки для забави і науки. Фонетико-фонематична компетентність дошкільника (у двох частинах) [альбом для ігор-занять з дітьми 3–6 років]. – Х. : Видавнича група „Основа”, 2013. – 176 с.
10. Рібцун Ю. В. Дидактична багатоваріативна гра „Чарівний будиночок”. *Логопед*. – 2012. – № 9 (21). – С. 33–36.
11. Рібцун Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п’ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення [програмно-метод. комплекс]. – К.: Кафедра, 2013. – 284 с.
12. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ [програмно-метод. комплекс]. – К. : Освіта України, 2011. – С. 47–50.
13. Рібцун Ю. В. Лісові шашки : дидактична багатоваріативна гра. *Логопед*. – 2012. – № 2 (14). – С. 5–6.
14. Рібцун Ю. В. Методичні аспекти організації та проведення ігор занять у логопедичній групі / Ю. В. Рібцун // *Психолого-педагогічні проблеми в освітньому процесі [зб. наук. ст.]*. Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Х. : ХНПУ; ХОГОКЗ, 2012. – С. 255–258.
15. Северенчук Н. Психокорекційна робота з матерями дітей з особливими потребами. *Дефектолог*. 2007. № 3. С. 14–15.
16. Тищенко В. В. Як навчити дитину правильно розмовляти: від народження до 5 років: поради батькам: навч.-метод. посіб./ В. В. Тищенко, Ю. В. Рібцун. – К. : Літера ЛТД. – 2006. – 128 с.
17. Фідоровська Л. Т., Бутузова Л. П. Використання методів мнемотехніки у роботі з дошкільниками із загальним недорозвитком мовлення. *Актуальні питання розвитку особистості: сучасність, інновації, перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф., 4 квіт. 2024 р. / редкол.: Л. Котлова, Л. Бутузова, С. Максимець. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. С. 351-356. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/39465/>

Інтернет-ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка: режим доступу: <http://library.zu.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/node/554>
3. ЛОГО-АРТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.logoped.in.ua>
4. Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення: режим доступу: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi/korektsiyno-rozvitkovi-zanyattya-dlya-ditey-z-tyazhkimi-porushenniyami-movlennya/>